

Diana BOTĂU

Cauza *Marincović c. Serbia*

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Secția a II-a

Cauza *Marincović c. Serbia*

Cererea nr. 5353/11

Hotărârea din 22 octombrie 2013

Art. 6 din Convenție „Dreptul la un proces echitabil”

Art. 1 din Protocolul Adițional nr. 1 al Convenției „Protecția proprietății”

Starea de fapt

I. Circumstanțele cauzei. Domnul Radoljub Marinković („petentul”) s-a născut în 1955 și locuiește în Užice. El a fost angajat al societății „Raketa-Putnički Saobraćaj AD”, cu sediul în Užice („debitorul”). La 15 iunie 2006, petentul a fost concediat. Ulterior, la date neprecizate, el a deschis trei procese civile împotriva debitorului, cu scopul de a obține plata unor diferențe salariale și diverse contribuții la fonduri de securitate socială.

Prin trei sentințe pronunțate la 2 martie 2007, 26 iulie 2007 și 24 august 2007, Curtea Municipală din Užice a admis cererile petentului și a obligat debitorul să-i achite acestuia anumite sume de bani. De asemenea, petentul a obținut câte o dispoziție de executare silită a fiecărei hotărâri.

La 12 iulie 2010, Tribunalul comercial din Užice a deschis procedura de insolvență a debitorului, ceea ce a determinat suspendarea procedurilor pendinte de executare silită, derulate în fața Curții Municipale din Požega.

În iulie 2010, petentul a înregistrat o cerere de admitere a creanțelor sale, constatate în hotărârile judecătorești. Ulterior, la o dată neprecizată, i s-a recunoscut calitatea de creditor garantat.

La 17 aprilie 2012, o parte din bunurile debitorului au fost vândute. Vânzarea bunurilor rămase a fost anunțată în ziare, iar procedura de deschidere a licitației publice a fost programată pentru 29 iunie 2012.

La 30 decembrie 2002, debitorul a fost privatizat. La 17 iulie 2007, contractul de vânzare-cumpărare prin care a fost privatizat debitorul a fost însă anulat, deoarece cumpărătorul nu și-a executat obligațiile asumate. Ca urmare a anulării acestui contract, statul a ajuns să dețină 58,18% din acțiunile debitorului. La 11 decembrie 2008, statul și-a vândut din nou acțiunile unei societăți private.

II. Dreptul intern relevant trimite la dispoziții privind procedura de executare silită, insolvența, privatizarea, precum și societățile deținute de stat sau în care statul are o cotă de participare.

*În drept***I. Pretinsa violare a art. 6 și 13 din Convenție și a art. 1 din Protocolul Adițional nr. 1 al Convenției**

În plângerea adresată Curții Europene, petentul a invocat omisiunea statului reclamat de a pune în executare cele trei hotărâri pronunțate împotriva debitorului, precum și absența unui remediu efectiv în acest sens. El și-a întemeiat cererea pe prevederile art. 6 și 13 din Convenție și ale art. 1 din Protocolul Adițional nr. 1, care, în limita relevanței, prevăd următoarele:

Art. 6 §1

„Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege (...)”.

Art. 13

„Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale”.

Art. 1 din Protocolul Adițional nr. 1

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

La 1 aprilie 2013, *Guvernul* a înștiințat Curtea că debitorul a fost privatizat în decembrie 2008, astfel încât statului reclamat nu i se poate angaja răspunderea în această cauză. De asemenea, *Guvernul* a susținut că statul nu poate fi considerat direct responsabil pentru insolvabilitatea debitorului.

Potentul a contestat susținerile *Guvernului*.

Curtea reiterează faptul că executarea unei hotărâri pronunțate de către o instanță trebuie considerată parte integrantă a „procesului”, în sensul art. 6 din Convenție (v. *Hornsby c. Grecia*, 19 martie 1997, § 40, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-II). Într-adevăr, amânarea executării unei hotărâri poate fi justificată în anumite circumstanțe particulare, însă amânarea nu poate fi de asemenea natură încât să afecteze esența dreptului protejat de articolul 6 § 1 (*Burdov c. Rusia*, nr. 59498/00, § 35, ECHR 2002-III, § 35, și *Teteriny c. Rusia*, nr. 11931/03, §41, 30 iunie 2005).

De asemenea, imposibilitatea de a pune în executare silită o hotărâre judecătorească, într-un timp rezonabil, constituie o ingerință în dreptul unei persoane de a se bucura de bunurile sale, în sensul primei propoziții a art. 1 §1 din Protocolul Adițional nr. 1 al Convenției. Indiferent dacă debitorul este un actor privat sau unul controlat de stat, statul trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a pune în executare o hotărâre judecătorească definitivă și, în acest sens, trebuie să asigure participarea efectivă a întregului său aparat public (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Pini et alii c. România*, nr. 78028/01 și 78030/01, §§ 174-189, ECHR 2004-

V (extrase), *Hornsby, cit. supra*, § 41, și *R. Kačapor et alii c. Serbia, cit. supra*, § 108). Atunci când este vorba despre societăți aflate în proprietatea statului sau în care statul deține acțiuni sau părți sociale, perioada de non-executare se analizează nu doar raportat la etapa executării silite, ci și raportat la procedurile subsecvente, legate de insolvență (a se vedea, *inter alia*, *R. Kačapor et alii, cit. supra*, §115).

De principiu, atunci când este vorba despre executarea unei hotărâri judecătorești definitive, pronunțată împotriva unui subiect de drept privat, statul nu este direct răspunzător pentru datoriile subiectului privat; în temeiul art. 6 și 1 din Protocolul nr. 1, statul nu are decât obligația de a-i asigura creditorului sprijinul necesar pentru punerea în executare a hotărârii judecătorești, de pildă, prin intermediul procedurilor de executare silită sau de insolvență (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kotov c. Rusia* [MC], nr. 54522/00, § 90, 3 aprilie 2012). Atunci când autoritățile sunt obligate să acționeze pentru a pune în executare o hotărâre judecătorească definitivă, dar nu intervin în acest sens, omisiunea lor poate angaja răspunderea statului, în anumite circumstanțe, în temeiul art. 6 §1 din Convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea *Scollo c. Italia*, hotărârea din 28 septembrie 1995, Series A no. 315-C, § 44, și *Fuklev c. Ucraina*, nr. 71186/01, §84, 7 iunie 2005). În astfel de cazuri, rolul Curții este acela de a examina dacă măsurile luate de către stat au fost adecvate și suficiente și dacă autoritățile au acționat cu diligență, pentru a ajuta creditorul să pună în executare o hotărâre judecătorească definitivă [a se vedea *Anokhin c. Rusia* (decizie), nr. 25867/02, *Fociac c. România*, nr. 2577/02, §70, 3 februarie 2005].

Dacă este vorba despre executarea unor hotărâri judecătorești definitive pronunțate împotriva statului sau împotriva unor entități care nu se bucură de „o independență instituțională și operațională suficientă față de stat”, atunci statului nu îi este permis să invoce nici absența fondurilor proprii, nici sărăcia debitorului, drept scuză pentru neexecutarea acelor hotărâri (a se vedea, *mutatis mutandis*, *R. Kačapor et alii c. Serbia, cit. supra*, §114). Cu alte cuvinte, în astfel de cazuri, statul răspunde în mod direct pentru datoriile societăților pe care le controlează, chiar dacă o asemenea societate a operat, la un moment dat, ca entitate privată (a se vedea *Anđelić et alii c. Serbia*, nr. 57611/10 și 166 de alte cereri, §32, 28 mai 2013). De asemenea, „faptul că statul a vândut unui particular o mare parte din acțiunile lui în societatea pe care o deținea nu îl eliberează de obligația de a achita o datorie care s-a născut înainte de vânzarea acțiunilor sale și care a fost constatată printr-o hotărâre judecătorească. Dacă statul transmite această obligație noului proprietar al acțiunilor (...) el trebuie să se asigure că noul proprietar se supune exigenței, inerentă art. 6 §1 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1, ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să nu rămână infectivă, în detrimentul uneia dintre părți” (a se vedea *Solovyev c. Ucraina*, nr. 4878/04, §21, 14 decembrie 2006).

Revenind la prezenta cauză, Curtea știe că debitorul nu mai este o entitate controlată de către stat. Totuși, esențial este faptul că hotărârile interne pronunțate în favoarea petentului au devenit definitive în septembrie 2007, când debitorul funcționa ca entitate controlată de stat. Având în vedere acest aspect și jurisprudența citată mai sus, Curtea constată că statul reclamat este direct responsabil de punerea în executare a hotărârilor interne la care se referă această cauză.

Curtea reține că a constatat frecvent violări ale art. 6 din Convenție și/sau ale art. 1 din Protocolul nr. 1, în cauze care ridică probleme similare celor pe care le implică prezenta cauză (a se vedea *R. Kačapor et alii, cit. supra*, §§115-116 și §120; *Marčić et alii c. Serbia*, nr. 17556/05, § 60, 30 octombrie 2007; *Crnišanin et alii c. Serbia*, nr. 35835/05, 43548/05, 43569/05 și 36986/06, §§123-124 și §§133-134, 13 ianuarie 2009; *Rašković și Milunović*

c. Serbia, nr. 1789/07 și 28058/07, §74 și §79, 31 mai 2011; și *Adamović c. Serbia*, nr. 41703/06, §41, 2 octombrie 2012).

În urma examinării întregului material care i-a fost prezentat, Curtea apreciază că Guvernul nu a administrat nicio probă și nu a formulat niciun argument convingător care să-i permită o concluzie diferită în această cauză. Prin urmare, Curtea constată că *s-a produs o violare a art. 6 §1 din Convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 1*.

III. În temeiul articolului 41 din Convenție, *petentul* a solicitat ca statul reclamat să fie obligat să-i achite, din fonduri proprii, sumele care i-au fost acordate prin hotărârile judecătorești definitive, pronunțate în favoarea sa, împreună cu 5.000 de euro, cu titlu de daune morale, și 1.400 de euro, pentru cheltuielile de judecată ocazionate de plângerea adresată Curții

Guvernul a considerat că aceste pretenții sunt excesive și nejustificate.

Având în vedere violările constatate în prezenta cauză, precum și propria sa jurisprudență (a se vedea *R. Kačapor et alii*, cit. supra, §§123-126, și *Crnišanin et alii*, cit. supra, §139), Curtea consideră că despăgubirile solicitate de *petent* pentru prejudiciul material suferit sunt justificate. Prin urmare, Guvernul va achita *petentului* sumele acordate prin hotărârile interne definitive pronunțate la 2 martie 2007, 26 iulie 2007 și, respectiv, 24 august 2007, din care se vor scădea orice sume care au fost deja achitate, în acest sens.

În ceea ce privește daunele morale, Curtea consideră că *petentul* a suferit un oarecare prejudiciu moral, ca urmare a violărilor constatate în prezenta cauză. Totuși, quantumul solicitat de *petent* cu titlu de daune morale este excesiv. Pe baza unei evaluări echitabile, așa cum pretinde art. 41 din Convenție, Curtea îi acordă *petentului* suma de 2.000 de euro, pentru orice prejudiciu moral pe care l-a suferit, precum și pentru cheltuielile ocazionate de procedura derulată în fața ei.